

Úrazy hlavy

Příčin vzniku úrazů hlavy existuje obrovské množství. K častým příčinám patří běžné nehody v domácím prostředí (klasické pády z žebříku, ze židle,...

Úrazy hlavy jsou jakékoliv poranění v oblasti obličeje, kůže hlavy, lebky nebo mozku. Úrazy hlavy mohou být pouze drobné škrábnutí, ťuknutí nebo naopak závažné praskliny lebky, těžká rezná poranění, vnitřní krvácení a poškození mozku. Úraz hlavy se může označovat také jako trauma hlavy, poranění nebo poškození.

Jak lze vidět z výčtu možností, úrazy hlavy pokrývají širokou škálu možností poranění v oblasti obličeje, skalpu (pokrývka lebky s kůží a vlasy), lebky, mozku a krevních cév. Úrazy hlavy jsou častou příčinou pro zavolání rychlé pomoci nebo vyhledání pohotovosti. Významnou skupinu v četnosti úrazů hlavy tvoří bohužel děti. **Traumatické poranění mozku je přibližně 1 z 6 poranění těla,** kdy nemocný končí hospitalizovaný v nemocnici a úrazy hlavy jsou také jednou z nejčastějších příčin **úmrtí mladých dospělých osob.**

Poškození mozku může vést k **doživotnímu postižení jedince a neschopnosti vrátit se do běžných denních aktivit.** Statisticky je **výskyt úrazů hlavy na vzestupu.** Ročně přibývají stovky nových úrazů. Úrazy můžeme jednoduše dělit na *poranění uzavřená* (příkladem je otřes mozku) nebo *otevřená* (krvácející rány jako jsou trhliny kůže hlavy).

Úrazy se mohou dále dělit podle *mechanismu vzniku* (tržné rány, otřes mozku) nebo *podle vzniklých komplikací* či *poškození anatomických struktur* - fraktury (zlomeniny či prasknutí) lebečních kostí, nitrolebeční krvácení (epidurální, subdurální, subarachnoidální), kontuze nebo [krvácení uvnitř mozku](#) a mnoho dalších.

Příčiny úrazů hlavy

Příčin vzniku úrazů hlavy existuje obrovské množství. K častým příčinám patří **běžné nehody v domácím prostředí** (klasické pády z žebříku, ze židle, zakopnutí), **pracovní úrazy** ([pády z výšek](#)), velmi časté **sportovní úrazy** (některé jsou typické pro daný sport). Vysoký počet poranění hlav mají za vinu **cyklistika, americký fotbal a klasický fotbal, basketbal a závody motorových vozidel**. U prakticky všech věkových kategorií stojí za většinou poranění hlavy **nehody motorových vozidel** (automobily, motocykly nebo nehody s chodci). Lebeční kosti jsou velmi tvrdé a jejich hlavní funkcí je chránit mozek před poškozením. Díky struktuře a pevnosti lebečních kostí je většina úrazů hlavy **drobná** nebo **středně těžká**.

Příčiny úrazů hlavy u dětí

U dětí patří k nejčastějším sportům vedoucím k poranění hlavy podle četnosti **cyklistika, fotbal a aktivity na dětských hřištích**. Úrazy hlavy jsou typické pro děti všech věků s výjimkou dětí do přibližně 6 měsíců (úrazy hlavy u dětí mladších 6 měsíců mohou znamenat domácí násilí - nepohyblivé nebo málo pohyblivé děti si nemají jak samy způsobit vážný úraz hlavy).

Obecně výskyt úrazů hlavy přibývá, ale vážnost poranění díky ochranným pomůckám klesá nebo stagnuje. Dle příčin vzniku a závažnosti poranění rozlišujeme mnoho typů poškození v oblasti hlavy.

Typy poškození v oblasti hlavy

K drobným poraněním patří:

- modřiny, škrábance, menší tržné rány nebo odřenin

K závažným komplikacím patří:

- otřes mozku neboli komoce, která může vést ke krátkodobé poruše vědomí
- zlomeniny (fraktury) lebečních kostí
- lineární zlomeniny, vpáčení kostí, zlomeniny báze lebky
- praskliny podél lebečních švů, které vedou k řadě komplikací jako je krvácení z nosu, infekce, deformity apod

Ke vzniku závažných poranění je většinou **potřeba poměrně velká síla**.

Příznaky a průběh úrazů hlavy

Úrazy hlavy - drobná poranění

Příznaky a průběh úrazů hlavy záleží na závažnosti poranění a na mechanismu vzniku. **Drobná poranění** mohou vypadat jako škrábance, modřiny nebo trhliny. Tyto nepotřebují složitější ošetření a většina se hojí bez následků během několika týdnů. **Hlubší trhliny** mohou vyžadovat pomoc lékaře a mohou zanechat jizvy. **Oblast hlavy je velmi prokrvená**, proto i drobné oděrky mohou vést k výraznému krvácení. Obzvláště **úrazy v oblasti obličeje** mohou vést k rozsáhlým otokům a podlitinám, které často vypadají velmi dramaticky, ale **během několika týdnů se vhojí bez následků**.

Drobná poranění mohou vypadat také jako **boule nebo mohou vést k mírné bolesti hlavy**. Při tupých úrazech hlavy nebo otřesech poraněná osoba může zaznamenat zvýšenou citlivost na světlo nebo hluk, zvýšené podráždění, poruchy pozornosti, zmaenost, motání hlavy a pocitu na omdlení.

Úrazy hlavy - závažnější poranění

K příznakům, které mohou značit závažnější poranění hlavy patří **poruchy rovnováhy, pískání nebo hučení v uších**, zvracení nebo pocit na zvracení, ztráta paměti a to krátkodobé nebo dlouhodobé. **Ztráta paměti** může být přechodná nebo tvalá. K dalším příznakům patří poruchy spánku a změny rytmu spánku, rozmazané vidění nebo pocit unavených očí, obecně únava a pocit nezájmu.

Některé příznaky se označují jako takzvané varovné příznaky a v případě poranění hlavy je přítomnost těchto příznaků známkou středně těžkého nebo těžkého poranění a vyžadují okamžitou konzultaci lékaře. Typickým příznakem je **ztráta vědomí, která je reakcí na úraz**. Tato ztráta vědomí může nastat okamžitě po úderu do hlavy nebo se může objevit až po několika minutách až hodinách.

Ztráta vědomí je závažným příznakem, který může značit možné krvácení v oblasti mozku a je potřeba reagovat okamžitě.

K dalším varovným příznakům patří:

- extrémní bolest hlavy, která se nezlepšuje nebo se naopak zhoršuje
- opakované zvracení nebo zvracení obloukem
- ztráta paměti nebo obtížnost zapamatovat si nové události, které buď předcházely úrazu nebo následovaly po úraze
- dále poruchy řeči, pouchy chůze nebo potíže s pohybem rásť těla
- oslabení citlivosti nebo ochabnutí částí těla
- zvýšené pocení bez jasných příčin
- bledost kůže
- křeče nebo nově vzniklé epileptické záchvaty
- změny chování a zvýšená podrážděnost

Oblast ušního kanálu a nosní dutiny jsou anatomicky v blízkém kontaktu s lebečními kostmi, a tím pádem také s mozkem. Krvácení z uší nebo nosu nebo přítomnost čiré tekutiny v obou oblastech zamená s největší pravděpodobností závažné poškození v oblasti hlavy. K dalším závažným symptomům patří asymetrická velikost očních zorniček nebo ztráta reakcí zorniček na světlo nebo abnormální reakce na světlo. Koma je stav bezvědomí, kdy poraněná osoba nereaguje na různá podráždění a není možné ho z bezvědomí vyvést.

Vegetativní stav

Nejzávažnější poranění mozku, patřící mezi úrazy hlavy, se projevuje jako takzvaný **vegetativní stav**. Poraněná osoba **ztratila veškeré schopnosti myslet** a je plně v bezvědomí. **Základní životní funkce jsou přítomny** (bušení srdce, dýchání). **Stav je nezvratný a prognóza je velmi špatná**. Další závažný stav značící poškození mozku probíhá tak, že poraněná osoba na první pohled vypadá, že je v bdělém stavu, oči jsou otevřené, osoba dýchá, srdce normálně buší. **Dotyčný ale není schopný reagovat na své okolí**, nemyslí, nemluví a nemůže pohybovat částmi těla. Stav bývá taktéž nezvratný.

Jak lze vidět z výčtu příznaků, poranění v oblasti hlavy mají opravdu širokou škálu symptomů. Průběh vždy záleží na rozsahu poranění. Může být mírný **probíhající akutně** nebo spojený se **závažnými komplikacemi**, chronickými potížemi (bolesti hlavy, opakované křeče, epileptické záchvat, jizvy, deformity) a v nehorším případě může úraz vést k **okamžitému nebo pozdějšímu úmrtí zraněného**.

Úrazy hlavy a diagnostika

Poranění v oblasti hlavy vedou k riziku vzniku pozdních komplikací. Mozek je natolik významná a citlivá struktura, že úraz, který na první pohled vypadá nevinně, může vést k poškození a vzniku komplikací. Právě z tohoto důvodu je diagnostika stěžejní, aby bylo možné předvídat vznik komplikací nebo jim předcházet.

K prvním diagnostickým metodám patří důkladné vyšetření *praktickým lékařem, chirurgem, traumatologem* nebo *neurologem*.

Úrazy hlavy a metody lékařských vyšetření

- Při prvním kontaktu s poraněným lékař zjistí, co vedlo k poranění (mechanismus úrazu), jaké příznaky poraněná osoba má (velmi důležité jsou ztráta paměti, krvácení, bolest hlavy, zvracení).
- Lékař provede vyšetření hlavy, hlavových nervů a postupuje dále, aby zjistil, zda nedošlo ke vzniku komplikací.
- Dalším krokem může být **využití diagnostických metod**. Použít se může jedna nebo

kombinace více metod.

- K základním metodám patří **rentgenové vyšetření hlavy**. Snímek z různých poloh může odhalit zlomeniny lebečních kostí nebo kostí obličeje a otoky měkkých tkání.
- **CT neboli počítačová tomografie** je diagnostická zobrazovací metoda, která využívá kombinaci rentgenového záření a počítačového polohování a zobrazování. CT ukáže velmi detailní obrázky struktur, zobrazí kosti, svaly, tukovou tkáň, mozek a jeho části nebo cévy. CT je detailnější než běžné rentgenové snímky.
- **Další metodou je EEG**, elektroencefalografie. Jde o vyšetření celistvosti mozkové tkáně a elektrickou aktivitu.
- MR je **magnetická rezonance**, která se používá velmi často k vyšetření struktur hlavy.
- U velmi malých dětí, které mají stále otevřenou přední fontanelu (měkké pulsující místo v přední části hlavy) je možné použít **ultrazvuk k vyšetření struktur mozku**. K dalším vyšetřovacím metodám patří krevní odběry nebo odběry mozkomíšního moku.

Léčba úrazů hlavy

Léčba úrazů závisí na jejich závažnosti. U velmi drobných úrazů není potřeba výraznějšího léčení, otok zmírní **ledování poranění**. U větších ran je zapotřebí **chirurgicky oblast ošetřit**. U těžkých úrazů ke diagnostice stěžejní pro rychlé zjištění závažnosti úrazu hlavy. Včasná základní první pomoc může dokonce zachránit život poraněnému.

Seznam nejdůležitějších varovných příznaků obsahuje zvýšenou únavu po úrazu, abnormální chování, bolest hlavy a tuhost zátylku, nesymetrické zornice, neschopnost pohybu končetinami, ztráta vědomí (i kdyby šlo o chvilkovou ztrátu vědomí), opakované zvracení.

Důležité je **udržet dýchací cesty otevřené** (předejít vdechnutí zvratků) a **zastavit krvácení**. Významnější poranění hlavy je vždy dobré monitorovat na specializovaném pracovišti, jelikož se projevy poškození mozku mohou objevit až hodin či dny po úrazu samotném.

První pomoc při úrazu hlavy

Při první pomoci se většinou nedoporučuje pohybovat s poraněnou osobou, nýbrž vyčkat příjezdu odborné pomoci. Při závažném poškození mozku existují přesné postupy, které vedou ke zmírnění otoku mozku a zamezení dalšího poškození. Cílem je udržení základních životních funkcí a zachování mozkových funkcí. Deformity lebečních kostí nebo otok mozku je možné řešit operacemi zákroky. Léčba poranění hlavy je vždy individuální. Přečtěte si, jak se postupuje při **[cévní mozkové příhodě](#)**.

Prevence před úrazy hlavy

Úrazy hlavy jsou obecně velmi nebezpečné. Mohou vést k celoživotním následkům, poruchám myšlení nebo až ke smrti. Existuje ale mnoho možností, jak lze v konkrétních situacích úrazům hlav předcházet. Základem je uvědomění si, že daná aktivita může potenciálně vést k úrazu hlav. Jelikož je jízda motorovými vozidly jednou z nejrizikovějších aktivit, odborníci se soustředí na vývoj nových bezpečnostních opatření. **Správné použití bezpečnostních pásů nebo používání vhodných autosedaček** patří mezi ně.

Mnoho sprotovních aktivit dnes již vyžaduje **používání ochranných pomůcek jako jsou [přilby](#)** (cyklistika, lyže, jízda na motocyklu, bruslení, jízda na koni, jízda na skútru, skateboarding, horolezení) nebo **výrazné označení v noci** (světla, odrazky, reflexní oblečení). K dalším preventivním metodám patří obecně **zodpovědné chování** (nekonsumovat alkoholické nápoje nebo jiné omamné látky před řízením auta nebo před plánovanou sportovní aktivitou).

U dětí je důležitá neustálá pozornost a sledováním, zda se dítě nechystá věnovat nebezpečné aktivitě (šplhání do výšek, skákání do neznámé vody). Obecně je velmi vhodné předvídat a uvažovat co by se mohlo stát, kdyby.

Máte zkušenosti s úrazy hlavy? Napiště nám do komentářů.